

Planprosesser i kommunene

Nettseminar Møre og Romsdal 22.06.23

Anders Aasheim, seniorrådgiver

anders.aasheim@statsforvalteren.no / 776 42154

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

Innhold:

- Oversikt over kommunens ordinære plansystem og planprosesser – forenklet versjon
- Hvor i plansystemet hører plan for forebyggende arbeid til?

Noen utgangspunkt:

- Nytt krav fra 01.01.22 om plan for forebyggende arbeid
- Ny 4-års planprosess i kommunene starter etter valget høsten 2023
- Er planleggerne, kommunedirektøren og politikerne i kommunene kjent med plankravet?
- Hvilke fagpersoner/faggrupper er kjent med plankravet?
- Finnes det pådrivere/interessegrupper utenfor kommunen som har meninger om plankravet?

Barnevernlovens § 15-1

Kommunens ansvar for å forebygge omsorgssvikt

- Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier.
- Kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid etter første ledd. Planen skal beskrive hva som er målene for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene skal samarbeide.

Fra departementets kommentar til plankravet:

- Departementet legger til grunn at planen for kommunens arbeid rettet mot barn og unges oppvekstvilkår, skal kunne **inngå i de ordinære prosessene etter plan- og bygningsloven.**

Poenget med planarbeid er demokrati

Planlegging skal bidra til å utvikle et samfunn som tar vare på **viktige felles verdier** og **grunnleggende levevilkår for ulike grupper** innenfor rammene av en **bærekraftig utvikling**.

Planleggingen skal bidra til å **sikre demokrati og medvirkning** slik at **alle som blir berørt, skal kunne delta og få mulighet til å uttale seg**. Åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning er nøkkelbegreper.

Kilde: [Regjeringen](#)

Plan- og bygningsloven - formål

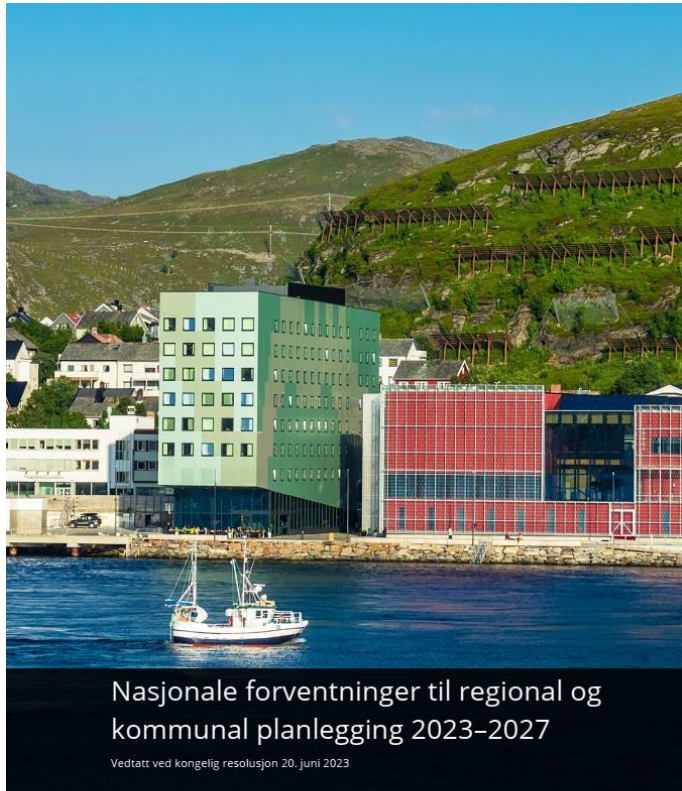

§ 3-1. Oppgaver og hensyn i planlegging etter loven

- a) sette mål for den **fysiske, miljømessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen** i kommuner og regioner, **avklare samfunnsmessige behov og oppgaver**, og angi hvordan oppgavene kan løses
- b) sikre jordressursene, kvaliteter i landskapet og vern av verdifulle landskap og kulturmiljøer
- c) sikre naturgrunnet for **samisk** kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv
- d) legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling
- e) legge til rette for **god forming av bygde omgivelser, gode bomiljøer og gode oppvekst- og levekår i alle deler av landet**
- f) **fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller, samt bidra til å forebygge kriminalitet**
- g) ta klimahensyn gjennom løsninger for energiforsyning og transport
- h) fremme samfunnssikkerhet ved å **forebygge risiko for tap av liv, skade på helse**, miljø og viktig infrastruktur, materielle verdier mv.

Nasjonale forventninger til regional og lokal planlegging 2023-2027

Kommunal- og distriktsdepartementet

Foto: Helse- og omsorgsdepartementet

17. Samfunns- og arealplanleggingen baseres på et oppdatert og godt kunnskapsgrunnlag (...)

29. Samfunns- og arealplanleggingen brukes som virkemidler for å utjevne forskjeller, forebygge levekårsutfordringer og sikre en sosial balansert utvikling gjennom boligbygging, lokalisering av teknisk og sosial infrastruktur og offentlige tjenester.

FNs bærekraftsmål skal legges til grunn i regional og kommunal planlegging

Hva sier folkehelseloven?

§ 4. Kommunens ansvar for folkehelsearbeid

- Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.
- Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Hva sier folkehelseloven?

§ 5: Kommunen skal ha **nødvendig oversikt** over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne.

§ 6: Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven fastsette **overordnede mål og strategier** for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor, jf. § 5.

§ 7: Kommunen skal **iverksette nødvendige tiltak** for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5

[Helsedirektoratets veileder til systematisk folkehelsearbeid i kommunene](#)

4-årig plansyklus i kommunen (forenklet framstilling)

4-årig plansyklus i kommunen

Hva er kommunal planstrategi?

Jo, kommunestyrets visjon om to tema:

1. Hva er viktige utviklingstrekk i kommunen som samfunn og organisasjon?

2. Hvilke planer må kommunen lage eller revidere i kommunestyreperioden?

Eksempler:

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Kommuneplanens arealdel
- Strategisk oppvekstplan
- Boligpolitisk plan
- Helse- og omsorgsplan
- Plan for forebyggende arbeid?

4-årig plansyklus i kommunen

**Kommunevalg
2019
2023**

**Oversikt over
helsetilstanden
- og andre
fakta grunnlag**

**Kommunal
planstrategi**

**Plan-
program**

**Kommune-
planens
samfunnsdel**

Kommuneplanens samfunnsdel

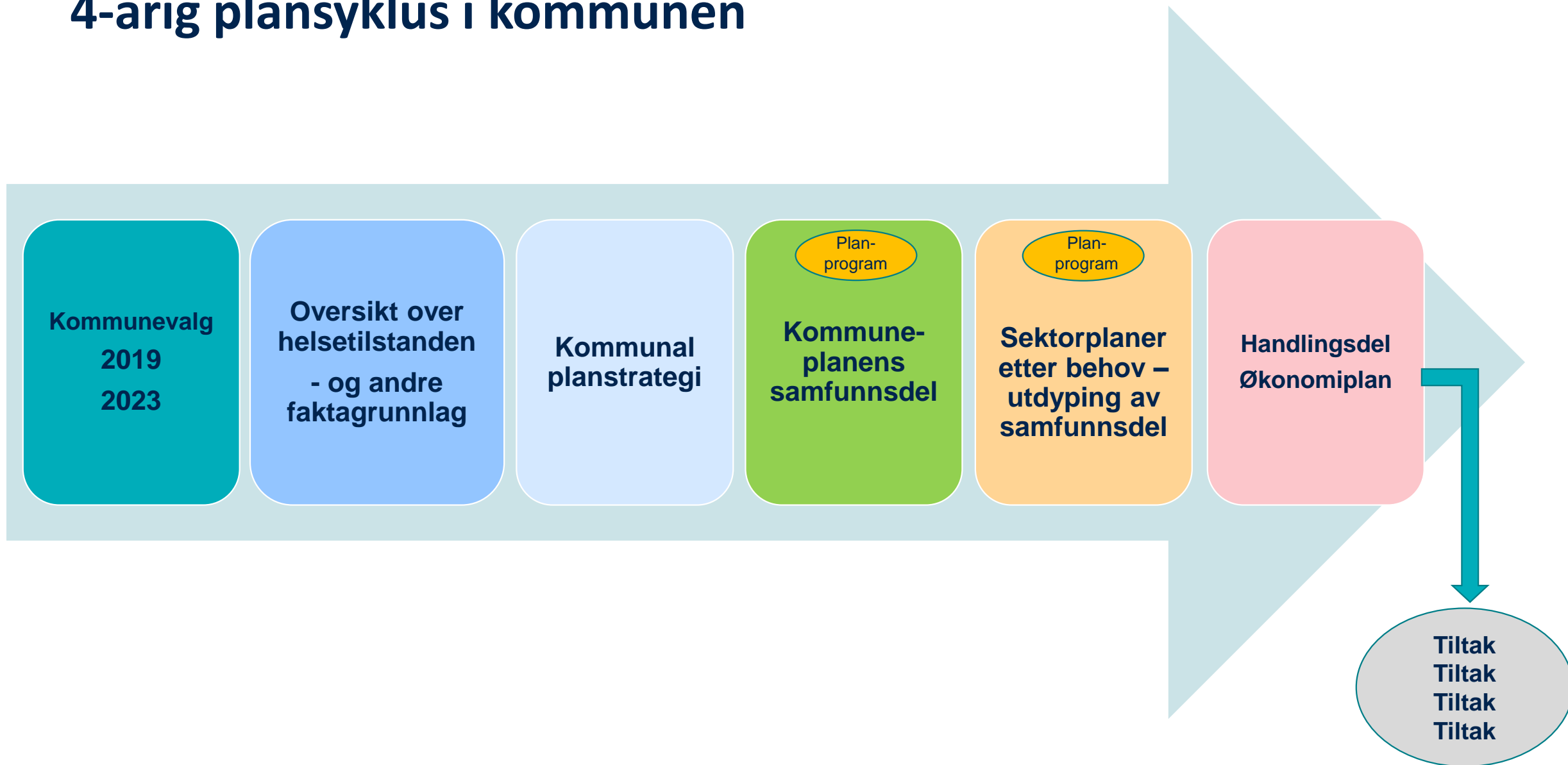
I samfunnsdelen skal kommunen

- vektlegge **viktige utfordringer** knyttet til samfunnsutvikling
- synliggjøre de **strategiske valg** kommunen tar

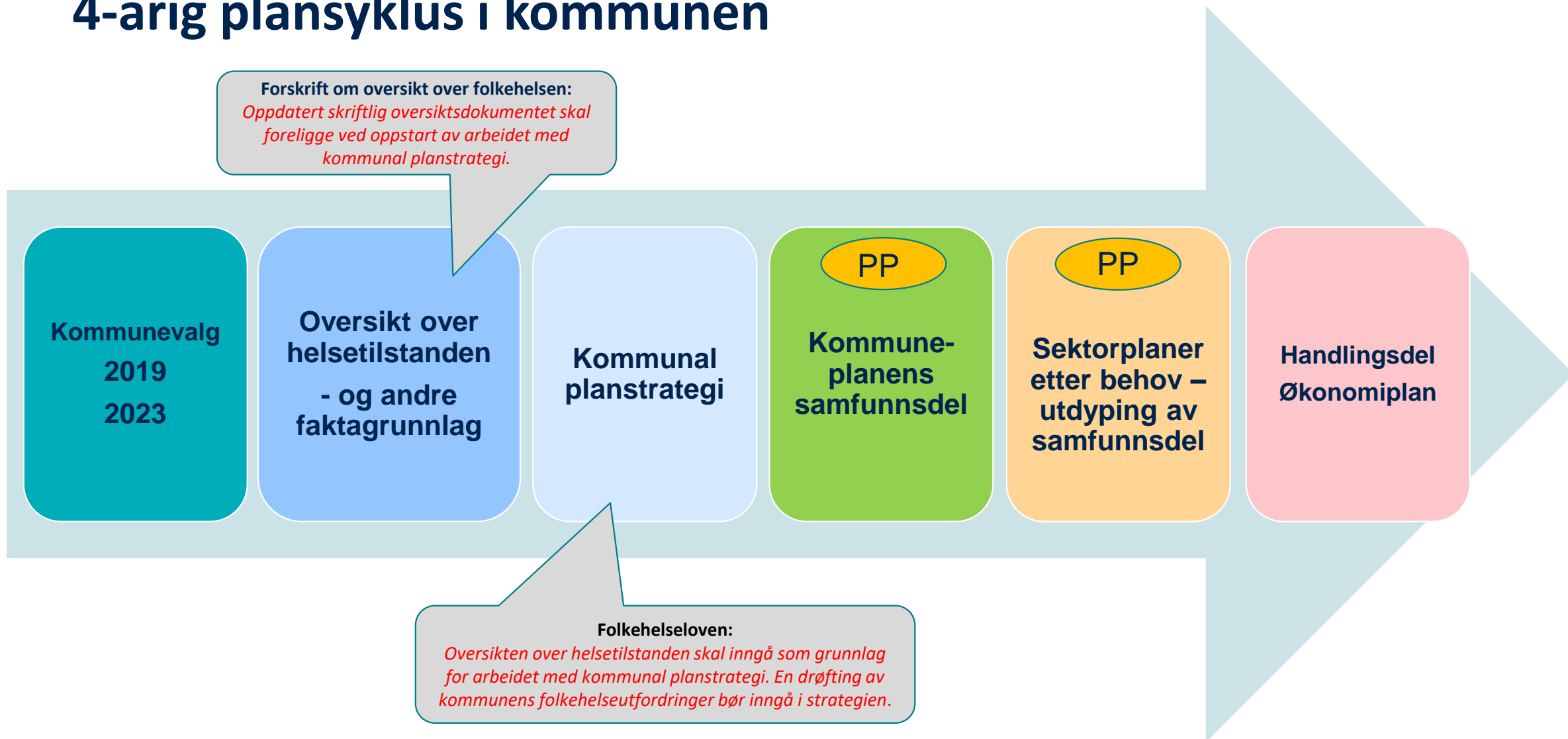
Kommuneplanens samfunnsdel består av **overordnede mål og strategier** i et 12-års perspektiv.

Kilde: [KS: Kommuneplanens samfunnsdel som styringsverktøy](#)

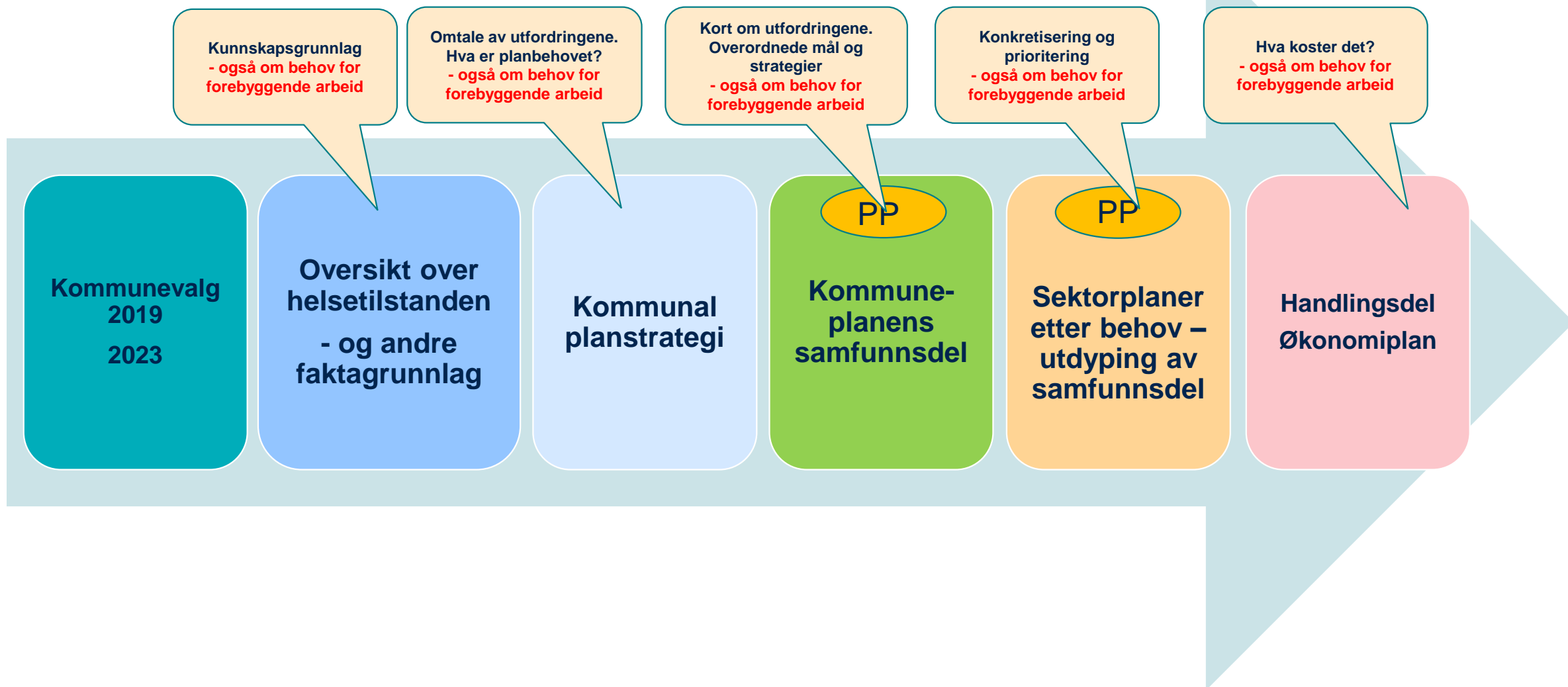
4-årig plansyklus i kommunen

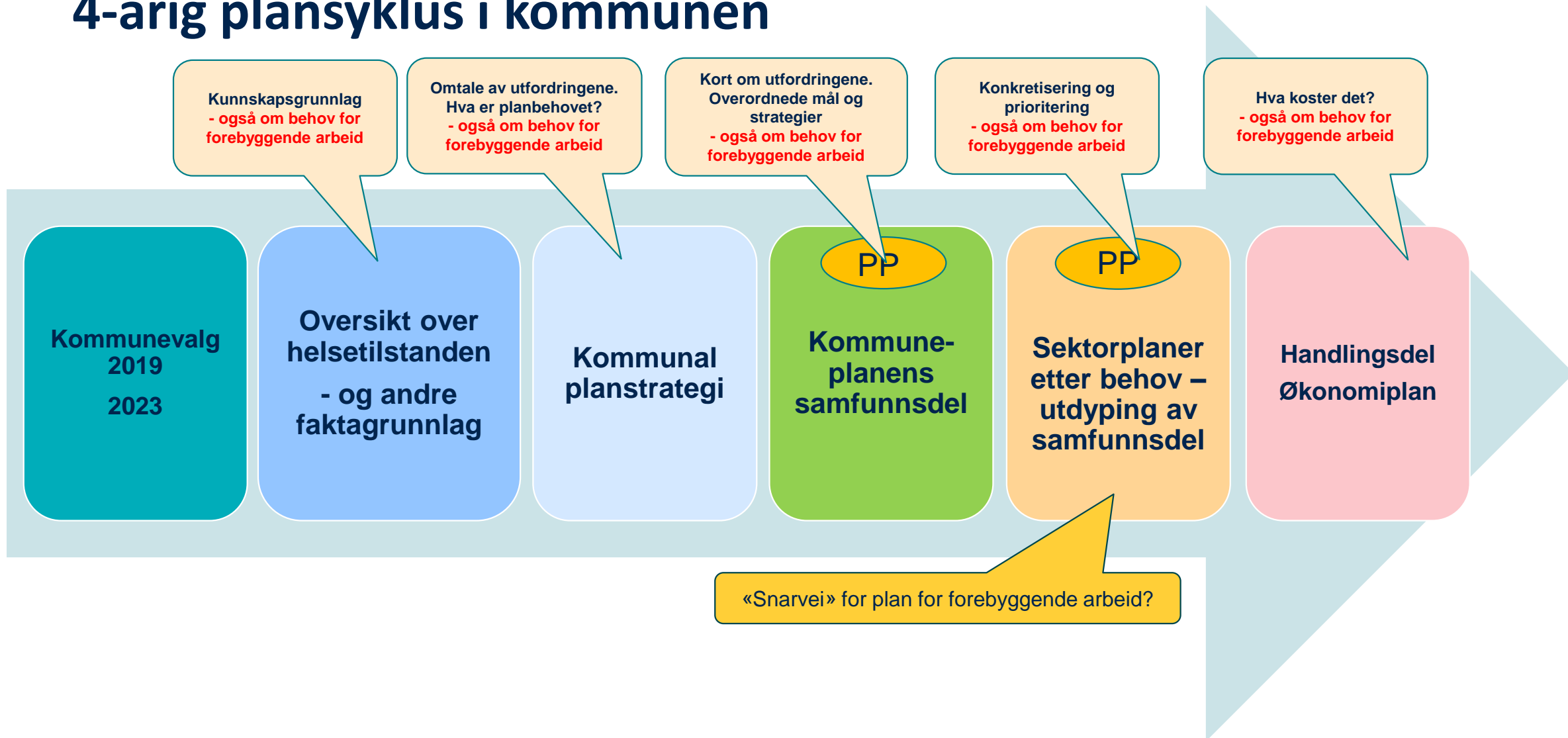
4-årig plansyklus i kommunen

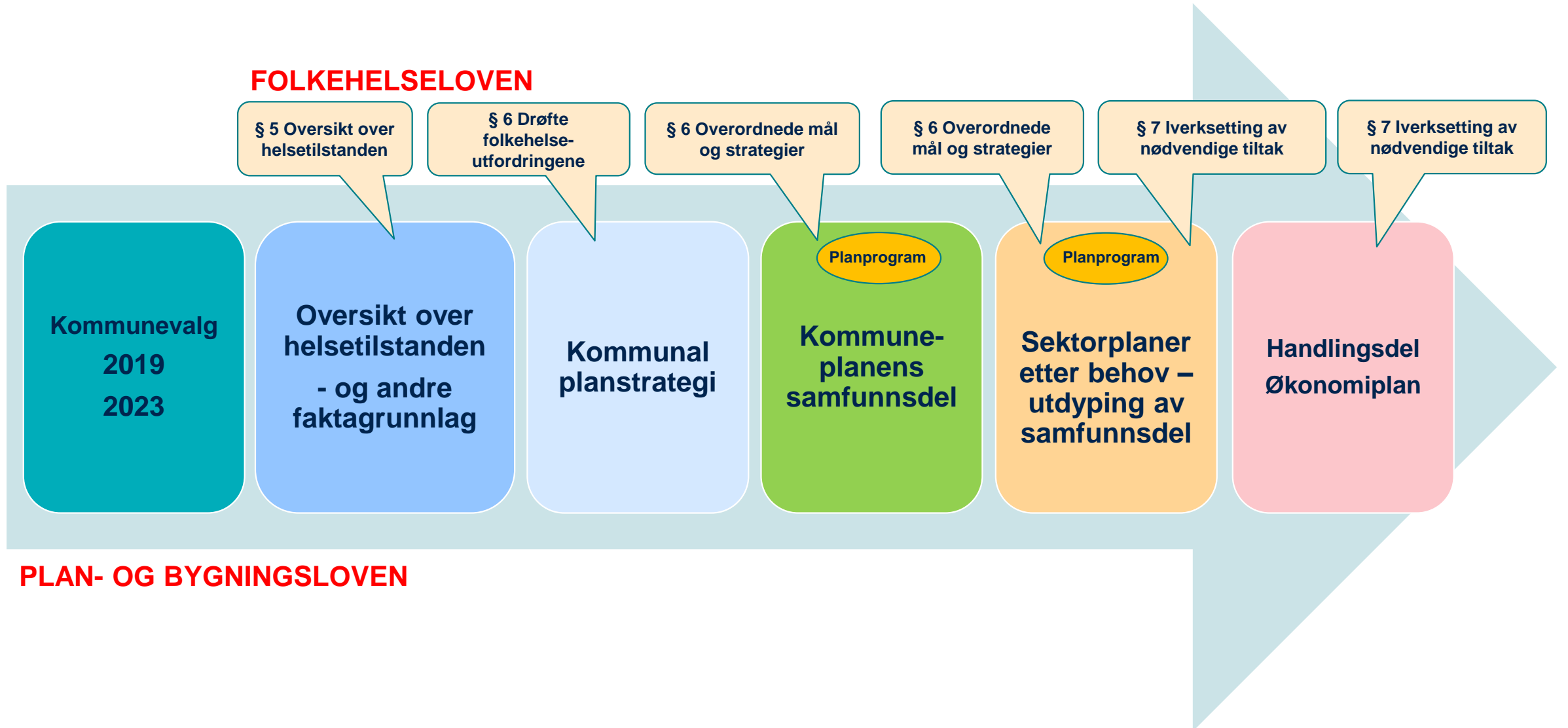
4-årig plansyklus i kommunen

4-årig plansyklus i kommunen

Forankring i 4-årig plansyklus i kommunen

Sektorplaner etter behov – utdyping av samfunnsdel

- Kommunedelplaner

PP

Krav til planprogram

-
- Temaplaner
 - Handlingsplaner
 - Tiltaksplaner
 - Virksomhetsplaner

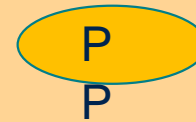
Innhold i et planprogram (Plan- og bygningsloven § 11-13)

- Formålet med planarbeidet
- Planprosessen med frister og deltakere
- Opplegg for medvirkning
- Beskrivelse av hvilke alternativ som vil bli vurdert
- Behovet for utredninger

Kilde: [Veileder - Kommuneplanprosessen](#)

Sektorplaner etter behov – utdyping av samfunnsdel

- Helse- og omsorgsplan
- Oppvekstplan
- Plan for forebyggende arbeid?

- Smittevernplan
- Kompetanseplan
- Plan for habilitering og rehabilitering
- Demensplan
- osv. osv.

Eksempel: Vadsø kommune

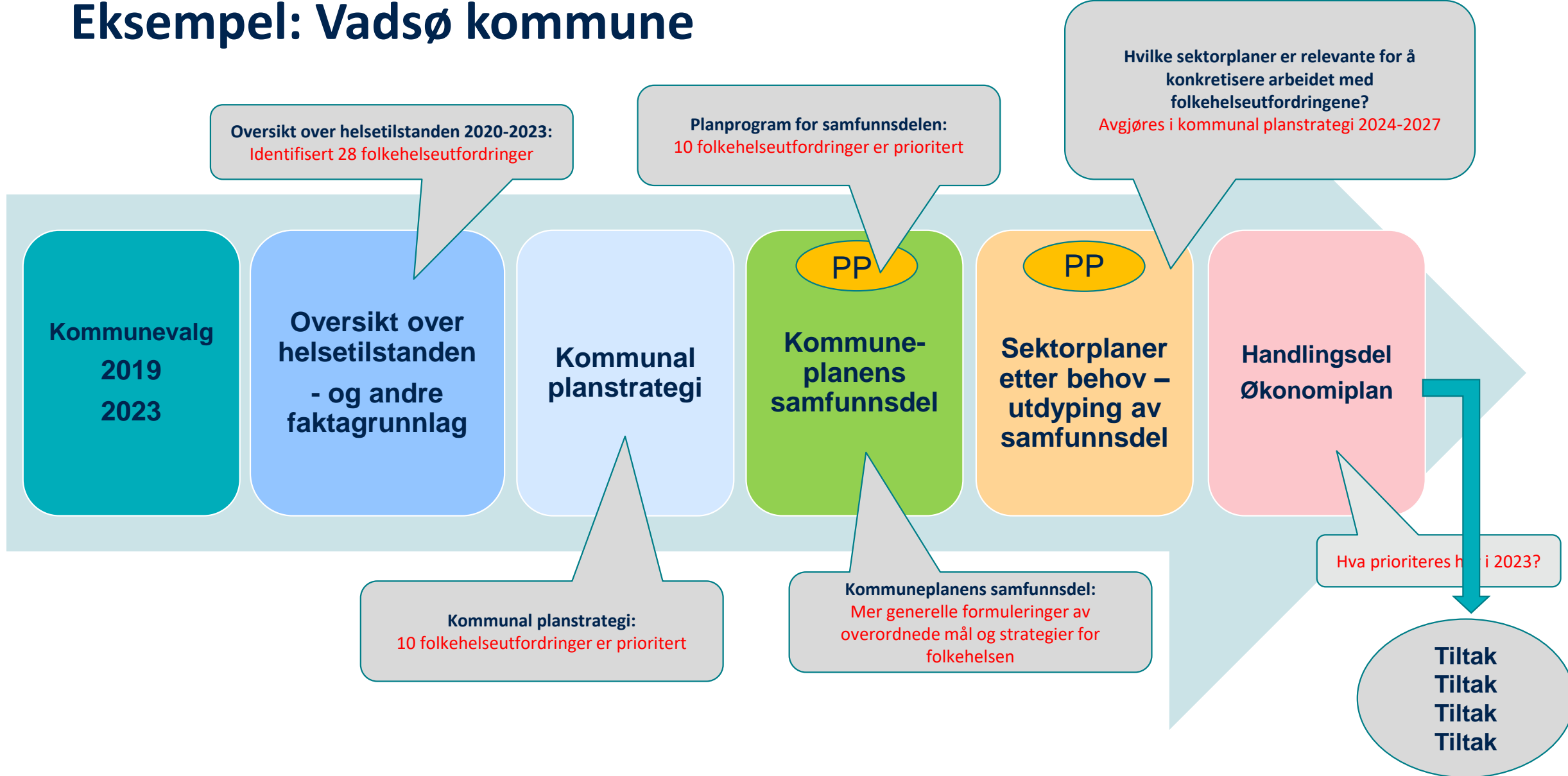

Folkehelsefaktorer som prioriteres i planverket i Vadsø kommune (2022)

1. Befolkningen i Vadsø blir eldre
2. Vadsø ligger lavere enn landet som helhet på resultatene fra nasjonale prøver
3. Vadsø ligger lavere enn landsgjennomsnittet på gjennomføring i videregående skole
4. Andelen ungdomsskoleelever med psykiske helseplager er langt høyere i Vadsø enn i Finnmark og landet for øvrig
5. Andelen elever som ikke trives på skolen i Vadsø er høyere enn landsgjennomsnittet
6. Andelen elever som mobbes på skolen er høyere enn landsgjennomsnittet
7. Andelen elever med tro på fremtiden er vesentlig lavere enn landsgjennomsnittet
8. Manglende sosiale møtearenaer for ungdommer i alderen 18-20 år utenfor organisert idrett
9. Andelen personer med overvekt/fedme er høyere i Vadsø enn i landet som helhet
10. Andelen personer som er fysisk aktive er lavere i Vadsø enn i landet som helhet

Eksempel: Vadsø kommune

Noen nøkkelpunkter å vurdere i egen kommune – forebyggende arbeid

1. Har kommunen en oversikt over helsetilstanden? Hvor gammel er den i så fall?
2. Oppdaterer kommunen sin oversikt over helsetilstanden nå, slik at den er ferdigstilt når det nye kommunestyret startet arbeidet med neste kommunale planstrategi?
3. Har kommunen gjennomført Ungdata-kartlegging? I så fall når?
4. Hva prioriterte kommunen i siste kommunale planstrategi? Er prioriteringene fulgt opp?
5. Har kommunen fastsatt overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet i kommuneplanens samfunnsdel? Hvis ja – er de i tråd med funn fra oversiktsdokumentet?
6. Hvis kommunen har fastsatt overordnede mål og strategier for forebyggende arbeid i kommuneplanens samfunnsdel – i hvilke sektorplaner blir føringene fra samfunnsdelen ivaretatt og satt ut i livet?
7. Har kommunen knyttet planarbeidet til handlingsdel og økonomiplan?

Punkter i kommunens planarbeid hvor forebyggende arbeid kan forankres:

- Kunnskapsgrunnlaget
 - Kommunal planstrategi
 - Kommuneplanens samfunnsdel
 - Kommunedelplaner / sektorplaner
 - Handlingsdel / økonomiplan